

19. 7. 2005

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zastoupení a excesy s ním spojené v rovině občanského práva

V praxi se lze poměrně často setkat s takovým jednáním osoby za jinou, které ovšem buď nejsou k tomu jednání zmocněny vůbec nebo při jednání překročí rozsah svého zmocnění. Právní následky tohoto tzv. nezmocněného jednatele upravuje zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, v ustanovení § 33.

Předtím, než je možné se blíže zabývat právní úpravou nezmocněného jednatele, resp. překročením oprávnění z plné moci, je vhodné se nejprve v krátkosti zmínit o institutu právního zastoupení jako takovém.

Dle občanského zákoníku je zástupcem ten, kdo je oprávněn jednat za jiného jeho jménem. Ze zastoupení však vznikají práva a povinnosti přímo zastoupeného, nikoliv jeho zástupci. Jednáním za zastoupeného se přitom rozumí činění právních úkonů, na základě nichž zastoupený nabývá z jednání zástupce práva a povinnosti, popř. tyto práva a povinnosti mění či zcela pozbývá. Takovéto zastoupení se označuje jako zastoupení přímé, neboť je z něj přímo zavázán zastoupený. Zástupci jednajícím jménem zastoupeného a na jeho účet z něj, za předpokladu, že nevybočuje z mezí určených zastoupeným, nevznikají ve vztahu k osobě, se kterou takto jedná, žádná práva či povinnosti. Běžnou smluvní formou přímého zastoupení je smlouva mandátní či příkazní. Opakem přímého zastoupení je zastoupení nepřímé. Nepřímý zástupce jedná sice na účet zastoupeného, ale již svým jménem. Uzavírá-li tak kupř. smlouvu, je smluvní stranou přímo zástupce, nikoliv zastoupený. Práva a povinnosti z nepřímého zastoupení proto vznikají přímo zástupci, a ten je následně převádí na účet zastoupeného. Smluvní formou nepřímého zastoupení je kupř. smlouva komisionářská.

Zástupcem může být jak osoba fyzická, tak i právnická. Právní úkony právnické osoby ve všech věcech činí ti, kteří k tomu jsou oprávněni smlouvou o zřízení právnické osoby, zakládací listinou nebo zákonem (statutární orgány). Za právnickou osobu mohou činit právní úkony i jiní její pracovníci nebo členové, pokud je to stanoveno ve vnitřních předpisech právnické osoby nebo je to vzhledem k jejich pracovnímu zařazení obvyklé. Jednání statutárního orgánu právnické osoby či jeho členů je tak jednání jejím jménem, nikoliv jednáním v zastoupení, a proto k němu není třeba žádné další zmocnění a nepoužije se na něj právní úprava zastoupení obsažená v § 22 a násl. občanského zákoníku. Kromě statutárního orgánu či jeho členů mohou za právnickou osobu dále jednat i její zástupci, a to jak zákonní, tak smluvní na základě dohody o plné moci. Pro oblast obchodně právních závazkových vztahů je pak kupř. za zákonného zástupce právnické osoby - podnikatele považován vedoucí organizační složky podniku zapsaného do obchodního rejstříku, prokurista či osoba, která byla při provozování podniku pověřena určitou činností. Podnikatele zavazuje i jednání jiné osoby v jeho provozovně, nemohla-li třetí osoba vědět, že jednajíc osoba k tomu není oprávněna. Vždy je však třeba mít na paměti, že zastupovat jiného nemůže ten, kdo sám není způsobilý k právnímu úkonu, o který jde, ani ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného.

Jak již bylo zmíněno v minulém odstavci, dle právního titulu (důvodu) svého vzniku se zastoupení rozlišuje na zastoupení zákonné (tedy vzniklé přímo na základě zákona, ale i na základě rozhodnutí státního orgánu) a zastoupení smluvní, tj. na základě dohody o plné moci. Plná moc je pak listinou osvědčující uzavření této dohody. Právní teorie rozeznává plnou moc generální (tedy opravňující zmocněnce ke všem úkonům vyjma těch, které vyžadují speciální zmocnění) a speciální (tj. oprávnění pouze k určitému úkonu či úkonům, např. pouze k podpisu smlouvy).

Plná moc je tedy tzv. jednostranný právní úkon zmocnitele, v němž prohlašuje vůči třetím osobám, že zmocnil jiného - zmocněnce jakožto svého smluvního zástupce k tomu, aby v rozsahu uvedeném v plné moci zmocnitele zastupoval. Pokud má být rozsah zmocněnceva jednatele oprávnění za zmocnitele omezen, je třeba dané omezení do plné moci určitě a srozumitelně stanovit. Také pokyny dané zmocněnci, které nevyplývají z plné moci, nemají vliv na právní účinky jednání, ledaže by byly známé osobám, vůči kterým zmocněnc jednal. Není-li tudíž případné omezení či pokyn v plné moci obsažen, ačkoliv se na něm zmocnitel a zmocněnc dohodli, nemá vůči třetím osobám žádné právní účinky, ledaže by jim byly známy. To ovšem nevyklučuje případnou odpovědnost zmocněnce za porušení své smluvní povinnosti jednat za zmocnitele způsobem vyplývajícím z jejich dohody.

Při plné moci udělené právnické osobě vzniká právo jednat za zmocnitele statutárním orgánem této osoby nebo osobě, které tento orgán udělí plnou moc. Plnou moc lze udělit i několika zmocněncům společně. Není-li v plné moci udělené několika zmocněncům určeno jinak, musí jednat všichni společně. Důležité je také to, že má-li být právní úkon, k němuž je zmocněnec zmocněn, učiněn písemně, musí být i plná moc udělena písemně. Písemně musí být plná moc udělena i tehdy, netýká-li se jen určitého právního úkonu.

Pro smluvní zastoupení, tedy zastoupení na základě plné moci, je proto důležitý závěr obsažený v rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. Odon 28/95: „... z jednání zmocněnce vzniknou práva a povinnosti zmocniteli v případě, že zmocněnec jedná jménem zmocnitele a v mezích plné moci, která objektivně existuje.“

Z výše uvedeného tak vyplývá, že rozsah oprávnění zmocněnce jednat za zmocnitele je vymezen v plné moci a jedná-li zmocněnec jménem zmocnitele v mezích oprávnění zastupovat, vzniknou tím práva a povinnosti přímo zmocniteli.

Logicky se však nabízí otázka, zda-li a případně jaké právní následky vznikají v případě, že zmocněnec překročí své oprávnění z plné moci, popř. jedná-li dokonce za jiného bez plné moci (tzv. nezmocněný jednatel).

Dle § 33 odst. 1 občanského zákoníku překročil-li zmocněnec své oprávnění vyplývající z plné moci, je zmocnitel vázán, jen pokud toto překročení schválil. Neoznámí-li však zmocnitel osobě, se kterou zmocněnec jednal, svůj nesouhlas bez zbytečného odkladu po tom, co se o překročení oprávnění dozvěděl, platí, že překročení schválil (jde o tzv. ratihabici). Z uvedeného tedy plyne, že zmocnitel je tímto jednáním vázán za předpokladu, že exces z plné moci schválil. V případě nesouhlasu zmocnitele s takovým jednáním zmocněnce nezakládá dané jednání ve vztahu k zmocniteli žádné právní účinky.

Zákon zde konstruuje tzv. nevyvratitelnou právní domněnku, dle které se má za to, že zmocnitel překročení oprávnění schválil, pokud osobě, se kterou zmocněnec jednal, nesdělil svůj nesouhlas bez zbytečného odkladu po tom, co se o překročení oprávnění dozvěděl. V případě schválení vznikají právní účinky učiněného právního úkonu ve vztahu ke zmocniteli od okamžiku, kdy byl úkon učiněn, nikoliv až od okamžiku, kdy jej schválil.

Jaká situace ale nastane tehdy, pokud zmocnitel překročení jednatelského oprávnění bez zbytečného odkladu neschválí? Je možné, aby z tohoto svého jednání byl zavázán zmocněnec sám, tedy aby mělo ve vztahu k němu nějaké právní účinky?

Podmínky, za kterých je ve vztahu k druhé straně (tj. ve vztahu k osobě, se kterou zmocněnec jednal) zavázán z jednání překračujícího oprávnění vyplývajícího z plné moci zmocněnec sám, upravuje § 33 odst. 2 občanského zákoníku.

V případě, že zmocněnec při svém jednání překročí své oprávnění jednat za zmocnitele nebo jedná-li dokonce někdo za jiného bez plné moci, tedy v případě nezmocněného jednatelství, je osoba jednáající z tohoto svého jednání zavázána sama, ledaže ten, za koho bylo jednáno, právní úkon dodatečně bez zbytečného odkladu schválí (viz výše). Z rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu ČR plyne, že tento souhlas lze přitom udělit i konkludentně (beze slov), neboť zákon pro tento právní úkon nepředepisuje formu, v jaké by měl být učiněn (32 Odo 967/2002).

Jak dále v této souvislosti judikuje Nejvyšší soud ČR, jestliže však osoba, za kterou bylo jednáno, překročení jednatelského oprávnění či jednání bez plné moci dodatečně neschválila, pak osoba, se kterou bylo jednáno, může požadovat na tom, kdo jednal jako zmocněnec jiného, ač jím ve skutečnosti nebyl, alternativně buď splnění vzniklého závazku, anebo považovat smlouvu za neplatnou a požadovat náhradu škody (podle § 42 ObčZ ve spojení s § 420 ObčZ). To ale neplatí za předpokladu, jestliže osoba, se kterou bylo jednáno, o nedostatku plné moci věděla. Dodatečně lze tedy schválit i jednání bez plné moci; v tomto směru se však neuplatňuje nevyvratitelná právní domněnka uvedená v § 33 odst. 1 občanského zákoníku.

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)